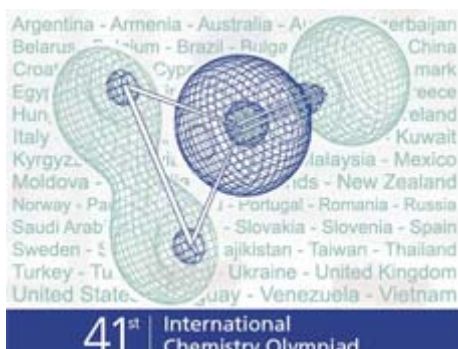

1. UTTAKSPRØVE

til den

41. Internasjonale Kjemiolympiaden 2009 i Cambridge, England

Dag: En dag i ukene 42-44.

Varighet: 90 minutter.

Hjelpemidler: Lommeregner og "Tabeller og formuler i kjemi".

Maksimal poengsum: 100 poeng

Oppgavesettet er på **7** sider (inklusive forsiden) og har **5** oppgaver

www.kjemiolympiaden.no

Oppgave 1 (40 poeng)

Hvert av spørsmålene i denne oppgaven skal besvares ved å angi bokstavkoden til det alternativet som er korrekt. *Kun ett svar* er korrekt for hvert spørsmål.

NB! Oppgavene 1- 8 gir 2 poeng hver, oppgavene 9 – 16 gir 3 poeng hver.

1. Hvor mange isomerer har formelen C_2H_6O ?

- A) 1
- B) 2
- C) 3
- D) 4

2. Hvilket av følgende salter vil gi størst entropi ved oppløsning i vann ?

- A) Na_2CO_3
- B) NH_4Cl
- C) $CuSO_4$
- D) $Cr(NO_3)_3$

3. Hvilke av følgende molekyler er polare (har dipol) ?

(1) NH_3 (2) CO_2 (3) CH_4 (4) HF

- A) 1, 2 og 4
- B) 1 og 4
- C) 2 og 4
- D) Alle fire

4. Hvor mange mol H_2O er det i 1 liter vann (tetthet 1 g/ml) ?

- A) 55,5
- B) 1
- C) 0,0555
- D) 0,018

5. Hva er konsentrasjonen av OH^- (aq) i en vannløsning med pH 8?

- A) $1,0 \cdot 10^{-6} \text{ M}$
- B) $1,0 \cdot 10^{-8} \text{ M}$
- C) $8 \cdot 10^{-7} \text{ M}$
- D) 8 M

6. Hvilket atom/ion har størst radius ?

- A) K^+
- B) Ar
- C) Cl^-
- D) S^{2-}

7. Hvor mange mol $O_2(g)$ forbrukes ved fullstendig forbrenning av 1 mol propangass, C_3H_8 ?

- A) 1 mol
- B) 3 mol
- C) 5 mol
- D) 10 mol

8. Hvilken av følgende gruppe med grunnstoffer inneholder bare metaller ?

- A) Li, P, Ag
- B) K, Sn, Ar
- C) Ag, Au, Al
- D) Na, Mg, Si

9. Hva er empirisk formel til en forbindelse som inneholder 38,67% karbon, 16,22% hydrogen og hvor resten er nitrogen?

- A) $C_2H_6N_2$
- B) $C_2H_{10}N_2$
- C) CH_5N
- D) CH_3N

10. Hvilken av følgende forbindelser er en ioneforbindelse?

- A) C_2H_6O
- B) CH_3Cl
- C) $NH_4CH_3CO_2$
- D) CO_2

11. Reaksjonshastigheten for en reaksjon øker dersom

- A) Temperaturen økes
- B) Det tilsettes mer reaktanter
- C) Det fjernes produkt kontinuerlig under reaksjonen
- D) Reaksjonshastigheten er bestemt av likevektkonstanten og kan aldri variere

12. En fargeløs oppløsning av et ukjent salt oppfører seg på følgende måte for to enkle tester: (i) Tilsetning av litt NaOH gir gassutvikling med stikkende lukt, (ii) tilsetning av litt AgNO₃-løsning gir felling av et gulhvitt bunnfall. Saltløsningen er

- A) NH₄Cl (aq)
- B) CuCl₂ (aq)
- C) Ba(NO₃)₂ (aq)
- D) KBr (aq)

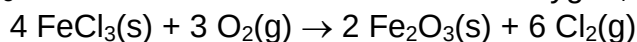
13. Gitt to likevekter $A(s) \rightleftharpoons A(aq)$ og $A(aq) + H_2O(aq) \rightleftharpoons C(aq) + D(aq)$. I tillegg er løsningen mettet, d.v.s. at det er overskudd fast stoff A(s) i løsningen. Hvilken påstand er rett?

- A) Mengden av stoffene C og D er uavhengig av konsentrasjonen av A i løsningen.
- B) Det dannes mer av stoffene C og D hvis det tilsettes mer A(s).
- C) Ved å fjerne enten C eller D kan man redusere mengden av A(s).
- D) Ved å fjerne like mengder C og D fra løsningen kan man øke konsentrasjonen av A i løsningen

14. Løseligheten av blykromat (PbCrO₄, $K_{sp} = 2,5 \cdot 10^{-13}$) i en vanndig løsning som inneholder 0,1M Na₂CrO₄ er

- A) $2,5 \cdot 10^{-12}$ M
- B) $1,25 \cdot 10^{-12}$ M
- C) $5,0 \cdot 10^{-12}$ M
- D) 0,1 M

15. Når FeCl₃ forbrenner i en atmosfære av ren oksygen, skjer følgende reaksjon:

Hvis 3,0 mol FeCl₃ forbrenner i nærvær av 2,0 mol O₂, hvor mye er det da igjen av det reagenset som er i overskudd?

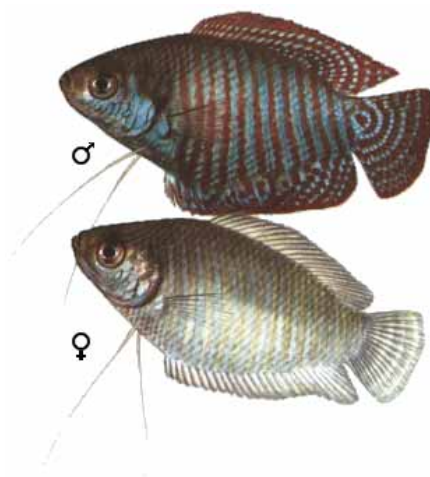
- A) 0,25 mol O₂
- B) 0,33 mol FeCl₃
- C) 0,67 mol FeCl₃
- D) 0,5 mol O₂

16. Hvor mye av en løsning som er 2,0M og en løsning som er 0,50M må du blande sammen for å lage 100mL med en 0,8M løsning?

- A) 50mL med 2M og 50mL med 0,50M
- B) 40mL med 2M og 60mL med 0,50M
- C) 30mL med 2M og 70mL med 0,50M
- D) 20mL med 2M og 80mL med 0,50M

Oppgave 2 (16 poeng)

Alle som har ferskvannsakvarie som hobby vet at det er viktig å holde kontroll med utvalgte parametre som beskriver vannets kvalitet. Blant annet tåler ikke fisk ammonium/ammoniakk som dannes ved nedbryting av avfall fra fisker og planter. Disse nitrogenforbindelsene må oksideres til nitrat (av bakterier i vannet) slik at plantene kan ta opp nitrat. Hvis vannet inneholder for mye kalsium, magnesium eller karbonat (hardt vann) kan dette skade fiskenes skinn og gjeller. Samtidig er det viktig å holde en jevn pH i vannet.

- a) Skriv en likning som viser likevekten mellom ammoniakk og ammonium i vann.
- b) Forklar hvordan denne likevekten påvirkes av henholdsvis økende og avtagende pH i vannet

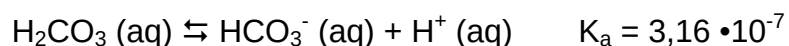
Fiskene forbruker oksygen i vannet og det dannes karbondioksid. Om dagen vil plantene bruke (sol)lys til å omdanne karbondioksid og vann til oksygen og sukker ($C_6H_{12}O_6$) (fotosyntese). [Om natten vil både fisker og planter forbruke oksygen].

- c) Skriv balansert likning for reaksjonen som skjer når plantene danner oksygen.

Et akvarium som fylles med rent springvann får $pH = 5,5$. Denne lave pH -verdien skyldes bl.a. at vannet inneholder oppløst $CO_2(g)$.

- d) Skriv en likevektslikning som viser sammenhengen mellom oppløst CO_2 i vannet og karbonsyre, H_2CO_3 .
- e) Med bakgrunn i svaret i oppgavene a) - d), hvordan vil fotosyntesen påvirke forholdet mellom ammoniakk og ammonium i vannet? [Du kan anta at pH i akvariet styres av karbonatlakevekten og ikke av ammonium/ammoniakklikevekten]. Gi en kort begynnelse.

Karbonsyre er en svak syre med mulighet for å avgi to protoner (to-protisk syre). Vi skal bare se på det første trinnet. pK_a for karbonsyrens første protolysetrinn er

- f) Skriv opp likevektsuttrykket for denne likevekten?
- g) Hva er forholdet $[HCO_3^-] / [H_2CO_3]$ i en løsning hvor $pH = 6,5$?
- h) Hva er forholdet $[HCO_3^-] / [H_2CO_3]$ i en løsning hvor $pH = 5,5$?

Oppgave 3 (14 poeng)

Hvilke bindingstyper finner du internt i følgende forbindelser og hvilken type krefter (bindinger) er det som dominerer i kontakten mellom molekylene/ionene.

- a) AgCl(s)
- b) Au(s)
- c) $\text{NaCH}_3\text{COO(s)}$
- d) $\text{NH}_3(\text{l})$
- e) NO(g)
- f) $\text{O}_3(\text{g})$

Oppgave 4 (15 poeng)

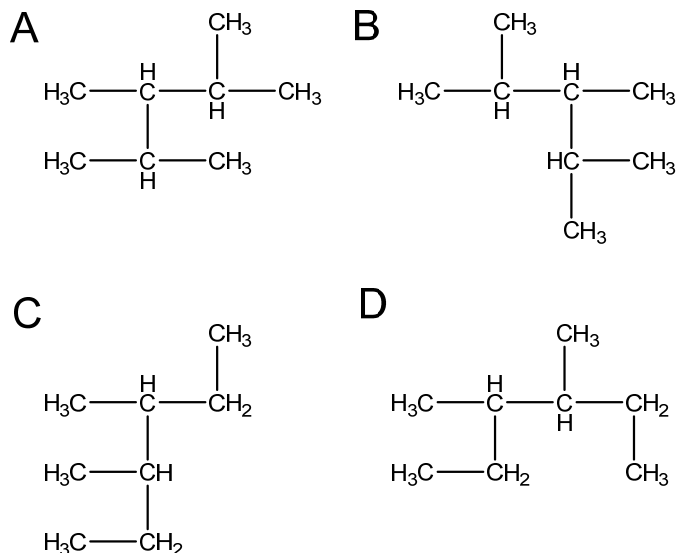
A. Du har fått utdelt 5 umerkede flasker som inneholder henholdsvis 0,10 M $\text{Zn(NO}_3)_2$, NaCl , AgNO_3 , KI , $\text{Hg(NO}_3)_2$. Flaskene som inneholder halogenidene er røde, mens de andre flaskene er blå. Du skal finne ut hvilket stoff som er i hvilken flaske, og har kun tilgjengelig en håndfull reagensrør. Hvordan vil du gå fram for å finne ut hva det er i hver av flaskene? Beskriv framgangsmåten.

B. Du har en mettet sølvkloridløsning med fast AgCl i overskudd.

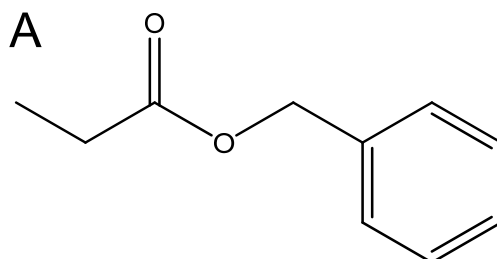
- a) Regn ut løseligheten av sølvklorid i denne mettede løsningen.
- b) Hvordan vil følgende tilsetninger påvirke $[\text{Ag}^+]$ og mengden fast AgCl(s) .
  - i) NaCl
  - ii) KI
  - iii) KNO_3
  - iv) H_2O

Oppgave 5 (15 poeng)

A. Alle de følgende strukturene **A** – **D** har molekylformel C_8H_{18} , men det er faktiske bare 2 ulike forbindelser som er vist her. Hvilke(n) strukturformler representerer de samme molekylene og hva er det systematiske navnet på de to unike molekylene?

B. Du ønsker å fremstille esteren benzylpropanoat (**A**).

a) Hva er molekylformelen til **A**?

b) Hva er molekylmassen til **A**?

c) For å fremstille **A** har du to alternativer:

- i) Blande propansyre og benzylalkohol
- (ii) Blande benzosyre og 1-propanol

Hvilken av de to oppskriftene gir forbindelse **A**? Gi en kort begrunnelse.

d) Tegn molekylstrukturen til det produktet du får ved den andre reaksjonen.